

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทย เริ่มกิจการขึ้นเมื่อประมาณ 40 ปีมาแล้ว โดยเริ่มพร้อมๆ กับการปรับปรุงการทอผ้าให้ทันสมัยกว่าเดิม จากการใช้กี่กระตุกแบบเก่ามาเป็นการใช้เครื่องจักรและใช้วัสดุใหม่ๆ เช่น ไนลอน เรยอง เป็นวัตถุดิบในการทอผ้า ซึ่งแตกต่างไปจากเดิมที่ใช้ฝ้ายเป็นวัตถุดิบสำหรับทอผ้า นอกจากระบบการทอผ้าแล้ว การปั่นด้ายยังมีการขยายตัวและปรับปรุงกิจการ ด้วยการใช้เครื่องจักรแทนแรงงานคน โดยได้มีการสั่งแกนปั่นด้ายเข้ามาใช้ในอุตสาหกรรมส่งผลทำให้อุตสาหกรรมสิ่งทอขยายตัวขึ้นมามาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป จนกระทั่งในปี 2502 อุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปจึงได้เริ่มดำเนินกิจการในลักษณะโรงงานอุตสาหกรรมอย่างเป็นรูปแบบ มีการจดทะเบียนโรงงานและขอรับการส่งเสริมการลงทุนจากรัฐบาล

แต่เดิมการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทย มีลักษณะเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนโดยผลิตเพื่อใช้ในครอบครัวเป็นหลัก และส่วนที่เหลือถูกนำมาขาย การผลิตมีทั้งใช้มือทำและใช้เครื่องมือเครื่องจักรที่ไม่ทันสมัย มีประสิทธิภาพการผลิตค่อนข้างต่ำ และปริมาณการผลิตไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ในประเทศ จึงต้องมีการนำเข้าบางส่วนจากต่างประเทศ แต่ในเวลาต่อมาผู้ผลิตในประเทศก็สามารถขยายการผลิตทั้งในรูปอุตสาหกรรมขนาดเล็ก จนถึงอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีคนงานมากกว่าร้อยคนขึ้นไป ในปี 2514 อุตสาหกรรมนี้ได้มีการพัฒนารูปแบบของเสื้อผ้าสำเร็จรูปให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคทุกระดับรวมทั้งมีการเพิ่มปริมาณการผลิตมากขึ้น ทำให้สินค้าล้นตลาดภายในประเทศ ในขณะเดียวกันก็มีการส่งผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายยังต่างประเทศเพื่อระบายสินค้า ผลการส่งออกไปยังต่างประเทศนั้นปรากฏว่าเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยเป็นที่ยอมรับของตลาดต่างประเทศ และด้วยเหตุที่อุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิต (labor intensive) ทำให้ประเทศไทยมีข้อได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (comparative advantage) เนื่องจากมีค่าจ้างแรงงานต่ำกว่า ส่งผลให้อุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปกลายเป็นอุตสาหกรรมที่มีการผลิตเพื่อการส่งออก แทนการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าที่มีมาแต่เดิม

อุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยนับเป็นอุตสาหกรรมสิ่งทอที่อาศัยแรงงานในการผลิตสูง และมีการใช้วัตถุดิบประเภท ผ้าฝ้าย, ด้าย, ซิป, กระจุม และเครื่องประดับ สำหรับการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปมาก ซึ่งวัตถุดิบที่สำคัญคือผ้าฝ้ายนั้นต้องอาศัยการนำเข้าจากต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ โดยในปี 2538 ไทยนำเข้าผ้าฝ้ายเป็นมูลค่า 17,163 ล้านบาท (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์, 2539) ทั้งนี้เนื่องจากผ้าฝ้ายที่ผลิตได้ในประเทศมีคุณภาพค่อนข้างต่ำ ไม่เหมาะสมที่จะใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตเพื่อการส่งออก

อุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อประเทศไทยเป็นอย่างมาก โดยเสื้อผ้าสำเร็จรูปเป็นสินค้าส่งออกที่ทำรายได้เป็นอันดับหนึ่ง มานับตั้งแต่ปี 2530 เป็นต้นมา นอกจากนี้อุตสาหกรรมสิ่งทอยังเป็นอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าของผลิตภัณฑ์มวลรวมสูงสุดในภาคอุตสาหกรรมมาตั้งแต่ปี 2515 และอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปยังเป็นแหล่งจ้างแรงงานที่สำคัญของประเทศด้วย (ภัทรจิต ชุมวรฐายี, 2538) อย่างไรก็ตามสามารถสรุปความสำคัญของอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปได้ดังนี้

1.1.1 ความสำคัญด้านการส่งออก

เสื้อผ้าสำเร็จรูปนับเป็นสินค้าส่งออกที่ทำรายได้ให้กับประเทศไทยติดอันดับ 1 ใน 10 อันดับของสินค้าส่งออก มาตั้งแต่ปี 2517 และในปี 2530 เสื้อผ้าสำเร็จรูปกลายเป็นสินค้าส่งออกที่ทำรายได้สูงสุดเป็นอันดับ 1 ของไทย (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์, 2539) โดยมีมูลค่าการส่งออกสูงถึง 35,855 ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 77.9 เมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่าในปี 2529 (ตาราง 1.1) และมีสัดส่วนการส่งออกร้อยละ 65.99, 20.75 และ 11.96 ของมูลค่าการส่งออกสินค้าสิ่งทอ มูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม และมูลค่าการส่งออกรวม ตามลำดับ (ตาราง 1.2) และในระยะต่อมาเสื้อผ้าสำเร็จรูปก็ยังเป็นสินค้าส่งออกที่ทำรายได้สูงสุดตลอดมาจนกระทั่งในปี 2539 เสื้อผ้าสำเร็จรูปได้ลดความสำคัญลง โดยเป็นสินค้าที่ทำรายได้เข้าประเทศเป็นอันดับ 2 รองจากคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์, 2539) ซึ่งเสื้อผ้าสำเร็จรูปมีมูลค่าการส่งออก 79,875 ล้านบาท มีอัตราการขยายตัวลดลงร้อยละ 21.7 (ตาราง 1.1) โดยมีสัดส่วนการส่งออกประมาณร้อยละ 58.21, 8.75 และ 5.66 ของมูลค่าการส่งออกสิ่งทอ การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม และการส่งออกรวมทั้งสิ้น ตามลำดับ (ตาราง 1.2)

ตาราง 1.1 การส่งออกรวม การส่งออกในภาคอุตสาหกรรม การส่งออกสิ่งทอ และการส่งออก
เสื้อผ้าสำเร็จรูป ระหว่างปี 2515-2539

ปี	การส่งออกรวม		การส่งออกในภาค อุตสาหกรรม		การส่งออกสิ่งทอ		การส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูป	
	มูลค่า	อัตราการ ขยายตัว	มูลค่า	อัตราการ ขยายตัว	มูลค่า	อัตราการ ขยายตัว	มูลค่า	อัตราการ ขยายตัว
	(ล้านบาท)	(ร้อยละ)	(ล้านบาท)	(ร้อยละ)	(ล้านบาท)	(ร้อยละ)	(ล้านบาท)	(ร้อยละ)
2515	22,491	30.15	3,834	115.39	2,256	45.49	263	296.48
2516	32,226	43.28	6,720	75.27	3,787	67.91	677	157.41
2517	50,325	56.16	11,645	73.29	3,882	2.49	845	24.82
2518	48,438	-3.75	13,107	12.55	3,567	-8.10	1,039	22.96
2519	60,797	25.52	18,049	37.71	5,737	60.84	1,531	47.35
2520	71,198	17.11	21,856	21.09	6,066	5.73	1,654	8.03
2521	83,065	16.67	24,268	11.04	8,947	47.50	2,613	57.96
2522	108,179	30.23	33,252	37.02	11,483	28.34	3,478	33.10
2523	133,197	23.13	40,910	23.03	12,616	9.86	4,760	36.86
2524	153,001	14.87	54,330	32.80	15,421	22.24	6,886	44.66
2525	159,728	4.40	61,299	12.83	17,293	12.14	7,904	14.78
2526	146,472	-8.30	58,272	-4.94	16,772	-3.01	8,790	11.21
2527	175,238	19.64	72,828	24.98	23,043	37.39	12,172	38.48
2528	193,366	10.34	89,622	23.06	26,950	16.96	14,595	19.91
2529	233,383	20.69	119,508	33.35	35,009	29.90	20,157	38.11
2530	299,853	28.48	172,788	44.58	54,335	55.20	35,855	77.88
2531	403,570	34.59	243,280	40.80	65,998	21.46	44,575	24.32
2532	516,315	27.94	333,929	37.26	78,072	18.29	57,608	29.24
2533	589,813	14.24	419,270	25.58	89,300	14.38	65,825	14.26
2534	725,630	23.03	521,198	24.31	114,969	28.74	86,660	31.65
2535	824,644	13.65	586,716	12.57	123,183	7.14	86,774	0.13
2536	935,723	13.47	555,447	-5.33	129,418	5.06	89,594	3.25
2537	1,137,602	21.57	683,311	23.02	149,837	15.78	100,679	12.37
2538	1,406,310	23.50	929,797	36.10	160,844	7.30	102,019	1.33
2539	1,411,039	0.30	912,401	-1.90	137,226	-14.70	79,875	-21.70

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์.

ตาราง 1.2 สัดส่วนของมูลค่าการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปต่อมูลค่าการส่งออกรวม มูลค่าการส่งออกในภาคอุตสาหกรรม และมูลค่าการส่งออกสิ่งทอ ระหว่างปี 2515-2539

หน่วย : ร้อยละ

ปี	สัดส่วนของมูลค่าการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปต่อการส่งออกรวม	สัดส่วนของมูลค่าการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปต่อการส่งออกในภาคอุตสาหกรรม	สัดส่วนของมูลค่าการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปต่อการส่งออกสิ่งทอ
2515	1.17	6.86	11.66
2516	2.10	10.07	17.88
2517	1.68	7.26	21.77
2518	2.15	7.93	29.13
2519	2.52	8.48	26.68
2520	2.32	7.57	27.27
2521	3.15	10.77	29.20
2522	3.22	10.48	30.29
2523	3.57	11.64	37.73
2524	4.50	12.67	44.65
2525	4.95	12.89	45.71
2526	6.00	15.08	52.41
2527	6.95	16.71	52.82
2528	7.55	16.29	54.16
2529	8.64	16.87	57.58
2530	11.96	20.75	65.99
2531	11.05	18.32	67.54
2532	11.16	17.25	73.79
2533	11.16	15.70	73.71
2534	11.94	16.63	75.38
2535	10.52	14.79	70.44
2536	9.57	13.39	69.23
2537	8.85	14.73	67.19
2538	7.25	10.97	63.43
2539	5.66	8.75	58.21

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์.

1.1.2 ความสำคัญด้านแหล่งจ้างงาน

เสื้อผ้าสำเร็จรูปนับเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิต เมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมสิ่งทอรวมทั้งระบบ โดยในปี 2529 การจ้างงานในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปมีการขยายตัวสูงถึงร้อยละ 10.67 เทียบกับร้อยละ 3.86 ในปี 2528 (ตาราง 1.3) ซึ่งนับว่าเป็นอัตราการขยายตัวที่สูง เมื่อเทียบกับอัตราการขยายตัวของการจ้างงานรวมทั้งระบบ การจ้างงานรวมในภาคอุตสาหกรรม และการจ้างงานรวมในอุตสาหกรรมสิ่งทอ คือร้อยละ 3.24, 0.10 และ 9.13 ตามลำดับ สำหรับในปี 2534 การจ้างงานในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป เริ่มมีอัตราการขยายตัวลดลงจากร้อยละ 5.58 ในปี 2533 เหลือเพียงร้อยละ 1.72 (ตาราง 1.3) ทั้งนี้เนื่องจากไทยได้เริ่มสูญเสียความได้เปรียบในด้านค่าจ้างแรงงานให้กับประเทศคู่แข่งชั้นนำสำคัญ คือ จีน และอินโดนีเซีย แต่สัดส่วนการจ้างงานในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปชะลอลงไม่มากนัก โดยในปี 2534 มีสัดส่วนการจ้างงานในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปต่อการจ้างงานรวมทั้งสิ้น ต่อการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรม และต่อการจ้างงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอ เท่ากับร้อยละ 2.54, 25.28 และ 78.32 ตามลำดับ เทียบกับในปี 2533 ซึ่งมีค่าร้อยละ 2.50, 24.58 และ 78.97 ตามลำดับ (ตาราง 1.4) ในปี 2538 อุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปก่อให้เกิดการจ้างงานกว่า 877,000 คน (ตาราง 1.3) ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 76.7 ของการจ้างงานรวมในอุตสาหกรรมสิ่งทอ (ตาราง 1.4) และมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 1.7 (ตาราง 1.3) โดยมีสัดส่วนการจ้างงานของอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปต่อปริมาณการจ้างงานรวมในภาคอุตสาหกรรม และการจ้างงานรวมทั้งระบบ เป็นร้อยละ 20.04 และ 2.7 ตามลำดับ (ตาราง 1.4)

ตาราง 1.3 การจ้างงานรวม การจ้างงานในภาคอุตสาหกรรม การจ้างงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอ และการจ้างงานในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป ระหว่างปี 2515-2538

ปี	การจ้างงานรวม ¹		การจ้างงานในภาคอุตสาหกรรม ¹		การจ้างงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอ ²		การจ้างงานในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป ²	
	จำนวน	อัตราการขยายตัว	จำนวน	อัตราการขยายตัว	จำนวน	อัตราการขยายตัว	จำนวน	อัตราการขยายตัว
	(พันคน)	(ร้อยละ)	(พันคน)	(ร้อยละ)	(พันคน)	(ร้อยละ)	(พันคน)	(ร้อยละ)
2515	16,129	-	1,239	-	354	-	268	-
2516	17,043	5.66	1,201	-3.09	403	13.84	305	13.81
2517	17,159	0.68	1,694	41.00	422	4.71	314	2.95
2518	18,182	5.96	1,356	-19.95	445	5.45	326	3.82
2519	18,411	1.26	1,145	-15.52	464	4.27	334	2.45
2520	20,308	10.31	1,329	16.06	481	3.66	345	3.29
2521	21,738	7.04	1,478	11.15	493	2.49	353	2.32
2522	21,230	-2.34	1,725	16.74	519	5.27	371	5.10
2523	22,524	6.10	1,789	3.71	542	4.43	385	3.77
2524	24,316	7.96	1,742	-2.63	565	4.24	397	3.12
2525	24,689	1.53	2,006	15.16	576	1.95	406	2.27
2526	25,163	1.92	1,842	-8.15	594	3.13	414	1.97
2527	25,999	3.32	1,986	7.78	598	0.67	415	0.24
2528	25,853	-0.56	2,067	4.08	624	4.35	431	3.86
2529	26,691	3.24	2,069	0.10	681	9.13	477	10.67
2530	27,639	3.55	2,438	17.84	697	2.35	544	14.05
2531	29,464	6.60	2,461	0.93	830	19.08	652	19.85
2532	30,612	3.90	2,770	12.57	881	6.14	688	5.52
2533	30,843	0.75	3,133	13.09	975	10.67	770	11.92
2534	32,028	3.84	3,216	2.67	1,038	6.46	813	5.58
2535	32,384	1.11	3,600	11.94	1,071	3.18	827	1.72
2536	32,152	-0.7	3,961	10.0	1,101	2.8	846	2.3
2537	32,095	-0.2	3,851	-2.8	1,123	2.0	862	1.9
2538	32,575	1.5	4,377	13.7	1,144	1.9	877	1.7

ที่มา: ^{1/} ปี 2515-2528 ได้จากหนังสือรายงานการสำรวจแรงงานที่วราชอาณาจักรอบที่ 2 เดือนกรกฎาคม-มิถุนายน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

^{1/} ปี 2529-2534 ได้จากหนังสือรายงานการสำรวจแรงงานที่วราชอาณาจัก รอบที่ 3 เดือนสิงหาคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ

^{1/} ปี 2535-2538 ได้จากหนังสือ สถิติสิ่งทอไทย ปี 2535/36-2541 กองอุตสาหกรรมสิ่งทอ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

^{2/} ปี 2515-2529 ได้จากหนังสือสถานภาพการใช้เทคโนโลยีของอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปขนาดย่อมและขนาดกลาง กระทรวงอุตสาหกรรม

^{2/} ปี 2530-2538 ได้จากหนังสือ สถิติสิ่งทอไทย ปี 2535/36-2541 กองอุตสาหกรรมสิ่งทอ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

ตาราง 1.4 สัดส่วนของการจ้างงานในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปต่อการส่งออกรวม ต่อการ
จ้างงานในภาคอุตสาหกรรม และการจ้างงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอ ระหว่างปี
2515-2538

หน่วย : ร้อยละ

ปี	สัดส่วนของการจ้างงานเสื้อผ้าสำเร็จรูปต่อการจ้างงานรวม	สัดส่วนของการจ้างงานเสื้อผ้าสำเร็จรูปต่อการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรม	สัดส่วนของการจ้างงานเสื้อผ้าสำเร็จรูปต่อการจ้างงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอ
2515	1.66	21.62	75.71
2516	1.79	25.39	75.68
2517	1.83	18.54	74.41
2518	1.79	24.05	73.26
2519	1.81	29.16	71.98
2520	1.70	25.95	71.73
2521	1.62	23.89	71.60
2522	1.75	21.51	71.48
2523	1.71	21.52	71.03
2524	1.63	22.79	70.27
2525	1.64	20.24	70.49
2526	1.65	22.47	69.70
2527	1.60	20.90	69.40
2528	1.67	20.85	69.07
2529	1.79	23.06	70.04
2530	1.97	22.32	78.05
2531	2.21	26.50	78.55
2532	2.25	24.84	78.09
2533	2.50	24.58	78.97
2534	2.54	25.28	78.32
2535	2.55	22.97	77.22
2536	2.6	21.4	76.9
2537	2.7	22.4	76.8
2538	2.7	20.04	76.7

ที่มา : ปี 2515-2529 ได้จากหนังสือสถานภาพการใช้เทคโนโลยีของอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปขนาดย่อมและขนาดกลาง กระทรวงอุตสาหกรรม

ปี 2530-2538 ได้จากหนังสือ สถิติสิ่งทอไทย ปี 2535/36-2541 กองอุตสาหกรรมสิ่งทอ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

1.1.3 ความสำคัญทางด้านมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม

อุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปเป็นอุตสาหกรรมสำคัญ ที่ทำให้อุตสาหกรรมสิ่งทอกลายเป็นอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมสูงเป็นอันดับ 1 นับตั้งแต่ปี 2515 จนถึงปี 2529 เป็นต้นมา โดยอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปมีส่วนร่วมน้อยละ 48-53 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในอุตสาหกรรมสิ่งทอ ในขณะที่อุตสาหกรรมสิ่งทออื่นๆ มีสัดส่วนรวมกันเพียงร้อยละ 52-47 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในอุตสาหกรรมสิ่งทอ (ภัทรจิต ชุมวรฐายี, 2538) ในปี 2530 อุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมได้ 36,472 ล้านบาท เมื่อคิด ณ ราคาคงที่ปี 2531 (ตาราง 1.5) ซึ่งมูลค่าดังกล่าวคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 2.6 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 10.7 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในภาคอุตสาหกรรม คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 48.3 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในอุตสาหกรรมสิ่งทอ (ตาราง 1.6) นับตั้งแต่ ปี 2530 จนถึงปี 2534 อัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปก็มีอัตราที่สูงกว่าอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP ภายในประเทศ) แต่ในปี 2535 อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปเริ่มลดลง คิดเป็นร้อยละ 1.9 ในขณะที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 8.1 โดยมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปประมาณ 68,226 ล้านบาท (ตาราง 1.5) คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 51.0, 10.1 และ 3.0 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในอุตสาหกรรมสิ่งทอ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในภาคอุตสาหกรรม และผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศตามลำดับ (ตาราง 1.6) ในปี 2538 อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปมีประมาณร้อยละ 2.4 มีมูลค่าของผลิตภัณฑ์มวลรวมประมาณ 75,341 ล้านบาท โดยมีสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมของอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในภาคอุตสาหกรรม และต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของอุตสาหกรรมสิ่งทอ คิดเป็นร้อยละ 2.6, 8.3 และ 51.7 ตามลำดับ (ตาราง 1.6)

ตาราง 1.5 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในภาคอุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์มวลรวมในอุตสาหกรรมสิ่งทอ และผลิตภัณฑ์มวลรวมในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป (ณ ราคาคงที่ปี 2531) ระหว่างปี 2530-2537

ปี	GDP ภายในประเทศ		GDP ในภาคอุตสาหกรรม		GDP ในอุตสาหกรรมสิ่งทอ		GDP ในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป	
	มูลค่า	อัตราการขยายตัว	มูลค่า	อัตราการขยายตัว	มูลค่า	อัตราการขยายตัว	มูลค่า	อัตราการขยายตัว
	(ล้านบาท)	(ร้อยละ)	(ล้านบาท)	(ร้อยละ)	(ล้านบาท)	(ร้อยละ)	(ล้านบาท)	(ร้อยละ)
2530	1,376,847	9.5	341,750	16.0	75,473	19.4	36,472	22.4
2531	1,559,804	13.3	403,034	17.9	87,909	16.5	42,340	16.1
2532	1,751,515	12.3	467,666	16.0	99,927	13.7	48,910	15.5
2533	1,946,192	11.2	540,940	15.7	110,855	10.9	56,627	15.8
2534	2,110,867	8.5	604,357	11.7	126,600	14.2	66,974	18.3
2535	2,282,107	8.1	672,651	11.3	133,819	5.7	68,226	1.9
2536	2,473,937	8.4	747,467	11.1	135,481	1.2	69,867	2.4
2537	2,685,054	8.9	817,714	9.3	141,167	4.2	73,606	5.3
2538	2,933,168	8.8	909,316	11.2	145,691	3.2	75,341	2.4

ที่มา : สถิติสิ่งทอไทย ปี 2535/36-2541 กองอุตสาหกรรมสิ่งทอ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

ตาราง 1.6 สัดส่วนของGDPในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปต่อGDPภายในประเทศ ต่อGDPในภาคอุตสาหกรรม ต่อGDPในอุตสาหกรรมสิ่งทอ (GDP ณ ราคาคงที่ปี 2531) ระหว่างปี 2530-2537

ปี	หน่วย : ร้อยละ		
	สัดส่วนของGDPเสื้อผ้าสำเร็จรูปต่อGDPภายในประเทศ	สัดส่วนของGDPเสื้อผ้าสำเร็จรูปต่อGDPในภาคอุตสาหกรรม	สัดส่วนของGDPเสื้อผ้าสำเร็จรูปต่อGDPในอุตสาหกรรมสิ่งทอ
	2530	2.6	10.7
2531	2.7	10.5	48.2
2532	2.8	10.5	48.9
2533	2.9	10.5	51.1
2534	3.2	11.1	52.9
2535	3.0	10.1	51.0
2536	2.8	9.3	51.6
2537	2.7	9.0	52.1
2538	2.6	8.3	51.7

ที่มา : สถิติสิ่งทอไทย ปี 2535/36-2541 กองอุตสาหกรรมสิ่งทอ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

ในอดีตการค้าสิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูปในตลาดโลกเป็นไปอย่างเสรี จนกระทั่งในช่วงปี 2470 สหรัฐอเมริกาใช้การจำกัดการนำเข้าโดยสมัครใจ (Voluntary Export Restrictions : VERs) จำกัดการนำเข้าสินค้าสิ่งทอประเภทฝ้ายจากประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นการจำกัดการนำเข้าแบบทวิภาคี และต่อมาได้มีการขยายวงเป็นสินค้าสิ่งทออื่นๆ จนกระทั่งในปี 2518 ได้เกิด ความตกลงว่าด้วยการค้าสิ่งทอระหว่างประเทศ (Multi-Fibre Arrangement : MFA) โดยมีการต่อสัญญาจาก MFA I ถึง MFA IV ซึ่งเป็นฉบับล่าสุด และได้มีการต่ออายุมาจนถึงปี 2537

ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นสมาชิกภาคี MFA ตั้งแต่ต้นปี 2518 (ศุภช ศุภชลาศัย, 2539) ในช่วงนั้นผลกระทบของ VERs ต่อการส่งออกผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยเป็นไปในทางบวก เนื่องจากโควตาดังกล่าวได้ไปจำกัดปริมาณการนำเข้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากกลุ่มประเทศเศรษฐกิจอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย (Asian Newly Industrialized Economies : NIEs) และเปิดโอกาสให้ไทยซึ่งยังมีความสามารถในการแข่งขันต่ำในช่วงนั้น สามารถขยายกำลังการผลิตและปริมาณการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปได้อย่างรวดเร็ว แต่ต่อมาเมื่อประเทศไทยมีการขยายตัวของปริมาณการผลิตในอัตราสูงมีการพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิตและความสามารถในการแข่งขันมากขึ้น การมี VERs ตามข้อตกลง MFA ทำให้ไทยไม่สามารถขยายปริมาณการส่งออกไปยังตลาดในข้อตกลงดังกล่าวได้อีกต่อไป

จากความตกลงว่าด้วยการค้าสิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป (Agreement on Textile and Clothing : ATC) ของ GATT รอบอุรุกวัย ที่ต้องการให้มีการเปิดเสรีสิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูปโดยนำสิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่อยู่ภายใต้ VERs ของข้อตกลง MFA กลับเข้ามาอยู่ภายใน GATT โดยยกเลิก VERs ภายใต้ข้อตกลง MFA ทั้งหมดภายใน 10 ปี นับจากปี 2538 พร้อมกับให้มีการขยายโควตานำเข้ารายการที่ยังไม่ได้นำกลับเข้ามาอยู่ใน GATT อย่างต่อเนื่อง ทำให้ในอนาคตการค้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปในตลาดโลกจะเป็นไปโดยเสรีมากขึ้น

ดังนั้นการที่อุตสาหกรรมนี้มีความสำคัญเป็นอย่างสูงทั้งด้านการส่งออก มูลค่าของผลิตภัณฑ์มวลรวม และเป็นแหล่งการจ้างงานขนาดใหญ่ของประเทศ ที่แต่เดิมระบบการค้ามีการถูกจำกัดโควตาแต่อีก 10 ปีข้างหน้าอุตสาหกรรมนี้จะมีการค้าเสรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปเริ่มลดลงเนื่องจากต้นทุนแรงงานที่ปรับตัวสูงขึ้นและต้องอาศัยการนำเข้าวัตถุดิบที่สำคัญจากต่างประเทศ ทำให้ไทยเริ่มเสียเปรียบในด้านราคา ประกอบกับการพัฒนาด้านเทคโนโลยีในประเทศคู่แข่งสำคัญคือ จีน และอินโดนีเซีย เริ่มทัดเทียมกับประเทศไทย จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจที่จะทำการศึกษา

วิเคราะห์ว่าการเปิดเสรีการค้าสิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูปของตลาดโลกจะส่งผลกระทบต่อการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยอย่างไร รัฐบาลควรจะมีการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องอย่างไรบ้าง

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อหาผลกระทบทางสวัสดิการโดยสุทธิที่เกิดกับอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปในประเทศไทยจากการจำกัดการส่งออกโดยสมัครใจ (VERs) แล้วนำไปวิเคราะห์หานโยบายที่เหมาะสมสำหรับสถานการณ์ดังกล่าวและภายหลังจากการเปิดเสรีทางการค้าของอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปตามระเบียบการค้าใหม่ในอนาคต โดยมีวัตถุประสงค์ย่อยที่จะนำไปสู่บทสรุปของวัตถุประสงค์หลัก ดังนี้

(1) ประมาณสมการอุปสงค์และสมการอุปทานของเสื้อผ้าสำเร็จรูปภายในประเทศ สมการอุปสงค์การนำเข้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากไทยของประเทศในข้อตกลง MFA จากการมี VERs และเมื่อมีการเปิดเสรีทางการค้าของอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป และสมการอุปสงค์การนำเข้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากไทยของประเทศนอกข้อตกลง MFA

(2) ศึกษาผลกระทบทางสวัสดิการโดยสุทธิ (net welfare effect) ของอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากการมี VERs

(3) เพื่อเสนอแนะนโยบายที่เหมาะสมในการพัฒนาอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทย ภายหลังจากที่มีการเปิดเสรีทางการค้าภายใต้ระเบียบการค้าใหม่

1.3 ขอบเขตในการศึกษา

ในการวิเคราะห์ถึงผลของการค้าเสรีต่ออุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทย กำหนดขอบเขตการศึกษาด้านต่างๆ ดังนี้

1.3.1 สินค้า

ในการศึกษานี้เน้นเฉพาะเสื้อผ้าสำเร็จรูป ที่ทำจากผ้าทอ, ผ้ายัด, ผ้าถัก และเสื้อผ้าเด็กอ่อน ที่มีรหัสสินค้าจำแนกตามนิยามของกรมศุลกากร ตั้งแต่ รหัส HS6101-HS6114 และ HS6201-HS6211

1.3.2 ตลาดสินค้า

(1) ตลาดในข้อตกลง MFA เลือกศึกษาเฉพาะตลาดภายในข้อตกลง MFA ที่สำคัญ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา และประชาคมยุโรป 14 ประเทศ คือสหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส เดนมาร์ก เยอรมนี เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ ลักเซมเบิร์ก อิตาลี ไอร์แลนด์ ฟินแลนด์ ออสเตรีย กรีซ สเปน และโปรตุเกส เนื่องจากทั้งสองตลาดมีส่วนการนำเข้าผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากไทยประมาณร้อยละ 83-95 ของตลาดภายในข้อตกลง MFA (ภัทรจิต ชุมวรฐายี, 2538) สำหรับข้อมูลของตลาดในข้อตกลง MFA อื่นๆซึ่งมีส่วนแบ่งตลาดในไทยค่อนข้างน้อยประมาณร้อยละ 17-5 การศึกษาในครั้งนี้จึงได้นำข้อมูลของตลาดดังกล่าวไปรวมอยู่กับข้อมูลของตลาดนอกข้อตกลง MFA

(2) ตลาดนอกข้อตกลง MFA จะศึกษาทุกตลาดที่ไม่มีการทำข้อตกลงจำกัดการนำเข้าสิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป ตัวอย่างของตลาดนอกข้อตกลง ได้แก่ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย เป็นต้น

1.3.3 ช่วงเวลาที่ใช้ในการศึกษา

ครอบคลุมตั้งแต่ปี 2515-2537 รวม 23 ปี เนื่องจากในช่วงปี 2515 เป็นช่วงแรกที่อุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยได้มีการผลิตเพื่อการส่งออกอย่างชัดเจน

1.4 แหล่งที่มาของข้อมูล

ในการศึกษานี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ที่ได้มาจากแหล่งต่างๆ ทั้งหน่วยงานราชการ สมาคม สิ่งตีพิมพ์ และวารสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการศึกษานั้นได้แก่

(1) ปริมาณการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปรวมทั้งสิ้น จำนวนจักรเย็บผ้าที่ใช้ในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป ได้จาก หน่วยปฏิบัติการพิเศษสิ่งทอ กองอุตสาหกรรมสิ่งทอ กระทรวงอุตสาหกรรม

(2) ปริมาณการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยไปต่างประเทศทั้งหมด ปริมาณการนำเข้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยจากต่างประเทศทั้งหมด ปริมาณการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากไทยไปสหรัฐฯ ปี 2530-2534 และปี 2536-2537 ปริมาณการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากไทยไปประชาคมยุโรป ปี 2530-2534 และปี 2536-2537 ได้จากกรมศุลกากร

(3) ปริมาณการนำเข้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากไทยของสหรัฐฯ ปี 2515-2534 และ ปี 2536-2537 ปริมาณการนำเข้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากไทยของประชาคมยุโรป ปี 2515-2534 และ ปี 2536-2537 ได้จาก หนังสือ International Trade Statistics Yearbook 1972-1991,1993,1994

(4) ปริมาณโควตาการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยไปสหรัฐฯ และปีที่ไทยทำข้อตกลง MFA กับสหรัฐฯ ปริมาณโควตาการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยไปประชาคมยุโรป และปีที่ไทยทำข้อตกลง MFA กับประชาคมยุโรป ได้จาก กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

(5) จำนวนประชากรของไทย ได้จาก หนังสือสถิติรายปี ประเทศไทย 2539

(6) ราคาเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทย ราคาผ้าฝ้ายของไทย ดัชนีราคาผู้บริโภค ได้จาก กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

(7) อัตราค่าจ้างขั้นต่ำในเขตกรุงเทพมหานคร ได้จาก หนังสือสถิติแรงงาน 2539

(8) ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของสหรัฐฯ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประชาคมยุโรป ดัชนีของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของโลก อัตราแลกเปลี่ยน จำนวนประชากรของสหรัฐฯและประชาคมยุโรป ได้จาก หนังสือ International Financial Statistics Yearbook 1997

(9) ปีที่ระงับการส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป ได้จาก คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI)

1.5 วิธีการศึกษา

วิธีการที่ใช้ในการศึกษานี้จะประกอบด้วย

1.5.1 วิธีการเชิงพรรณนา (descriptive method)

เป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป ทั้งด้านพัฒนาการความเป็นมา สถานการณ์ทางด้านการผลิต การบริโภค และการค้า และรวมถึงนโยบายและมาตรการให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งรายละเอียดของข้อตกลงการค้าสิ่งทอตั้งแต่ฉบับแรกจนถึงปัจจุบัน และข้อตกลงว่าด้วยการค้าสิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูปของ GATT

1.5.2 วิธีการเชิงปริมาณ (quantitative method)

ใช้วิธีการเชิงปริมาณเพื่อหาสมการอุปสงค์และสมการอุปทานภายในประเทศ สมการอุปสงค์และอุปทานการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทย และหาค่าความยืดหยุ่นของสมการดังกล่าว รวมถึงหาค่าผลกระทบทางสวัสดิการโดยสุทธิ (net welfare effect) จากค่าความยืดหยุ่นที่ได้ โดยใช้ระบบสมการเกี่ยวเนื่อง (simultaneous equation) ในการสร้างแบบจำลองทางเศรษฐมิติ ซึ่งมีแบบจำลองเชิงประจักษ์ของระบบสมการต่อเนื่อง ดังนี้

$$QSG_t^d = f(PG_t^d, KG_t^d, PF_t^d) \quad \dots\dots\dots(1.1)$$

$$QDG_t^d = f(PG_t^d, GDP_t^d) \quad \dots\dots\dots(1.2)$$

$$QDG_t^{us} = f(PG_t^d, GDP_t^{us}, DUM2, QQG_t^{us}) \quad \dots\dots\dots(1.3)$$

$$QDG_t^{eu} = f(PG_t^d, GDP_t^{eu}, DUM3, QQG_t^{eu}) \quad \dots\dots\dots(1.4)$$

$$QDG_t^o = f(PG_t^d, GDP_t^o) \quad \dots\dots\dots(1.5)$$

$$QSG_t^d + QIMG_t^f = QDG_t^d + QDG_t^{us} + QDG_t^{eu} + QDG_t^o \quad \dots\dots\dots(1.6)$$

ในระบบสมการต่อเนื่องนั้น ใช้วิธี ordinary least squares (OLS) ประมาณค่าพารามิเตอร์ได้ไม่เหมาะสม เนื่องจากเกิดปัญหาการลำเอียง (bias) คือการที่ตัวแปรภายในมีความสัมพันธ์กับค่ารบกวน ดังนั้นในการศึกษานี้จึงใช้วิธีการประมาณค่าที่สมบูรณ์ที่สุดคือ วิธี three-stage least square (3SLS)

1.6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อัญญา จิรเมธธร (2531) ศึกษาถึงข้อตกลงว่าด้วยการสิ่งทอระหว่างประเทศกับการส่งออกสิ่งทอไทย โดยศึกษาถึงวิวัฒนาการของรูปแบบข้อตกลงว่าด้วยการค้าสิ่งทอระหว่างประเทศ (Arrangement Regarding International Trade in Textiles หรือ Multi-fibre Arrangement : MFA) ศึกษาข้อตกลงว่าด้วยการค้าสิ่งทอระหว่างประเทศของไทย และการส่งออกสิ่งทอไทยไปตลาดในข้อตกลงและตลาดนอกข้อตกลง โดยใช้วิธีการเชิงพรรณนาในการศึกษานำเสนอข้อเท็จจริงซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ ในรูปตาราง และร้อยละ ผลการวิเคราะห์พบว่า การค้าสิ่งทอถือเป็นการค้าที่สำคัญสำหรับทุกประเทศ ซึ่งโดยปกติประเทศพัฒนาแล้วมักเป็นผู้นำเข้าที่สำคัญเพราะมีต้นทุนการผลิตสูงไม่อาจแข่งขันกับประเทศกำลังพัฒนาที่มีต้นทุนการผลิตต่ำได้ แต่

ประเทศผู้ส่งออกอันเป็นประเทศกำลังพัฒนา ก็ประสบปัญหาความไม่แน่นอนของตลาดผู้นำเข้า ดังนั้นทั้งประเทศผู้นำเข้าและประเทศผู้ส่งออกส่วนใหญ่เป็นประเทศภาคีของข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (GATT) จึงได้ร่วมกันทำข้อตกลงในเรื่องสิ่งทอขึ้น โดยใช้ประโยชน์จากข้อยกเว้นของ GATT ที่อนุญาตให้มีการใช้มาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษีศุลกากรได้ เมื่อการใช้นั้นไม่มีการเลือกปฏิบัติ หรือก่อให้เกิดความไม่เที่ยงธรรมระหว่างประเทศภาคีด้วยกัน และเมื่อประเทศนั้นอยู่ในสถานการณ์ที่จำเป็นจริงๆ ข้อตกลงว่าด้วยการค้าสิ่งทอระหว่างประเทศ จึงได้ถือกำเนิดขึ้น ในช่วงที่ทำการศึกษานี้ภาวะเศรษฐกิจของไทยอยู่ในระหว่างการปรับตัวมาพึ่งสินค้าอุตสาหกรรมมากขึ้น และสิ่งทอถือเป็นอุตสาหกรรมที่เหมาะสมเนื่องจากต้องอาศัยแรงงานที่มีฝีมือเป็นหลักไม่ต้องใช้เทคโนโลยีสูงนัก ซึ่งขณะนั้นมีมูลค่าการส่งออกมากเป็นอันดับหนึ่ง

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่า การส่งออกจะมีแนวโน้มการขยายตัวสูงขึ้นในอนาคต เนื่องจากมีปัจจัยหนุนทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ แม้จะเน้นการกระจายสินค้าไปยังตลาดนอกข้อตกลงมากขึ้น แต่ตลาดเหล่านั้นยังเป็นตลาดเล็กมีอำนาจในการซื้อไม่มากนัก และมีปริมาณความต้องการที่ไม่แน่นอน จึงไม่อาจถือเป็นตลาดที่แน่นอนได้ในอนาคต สำหรับตลาดในข้อตกลงแม้จะจำกัดโควต้าและมีการควบคุมด้านการค้าเพิ่มมากขึ้น แต่ตลาดเหล่านี้เป็นตลาดใหญ่ที่มีอำนาจซื้อสูง มีปริมาณความต้องการที่แน่นอน และประเทศไทยมีข้อตกลงร่วมกันระหว่างประเทศภาคีผู้นำเข้า จึงไม่มีการแข่งขันและไม่สามารถวางแผนการส่งออกล่วงหน้าได้ ดังนั้นในระยะยาวตลาดในข้อตกลงจึงยังคงเป็นตลาดสิ่งทอหลักของไทยอยู่ตลอดไป

บุษบง กันมล (2537) ทำการวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออุปสงค์การส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทย ศึกษากรณีประเทศสหรัฐอเมริกาเปรียบเทียบกับประเทศญี่ปุ่น โดยให้สหรัฐอเมริกาเป็นตัวแทนของตลาดในข้อตกลง MFA ญี่ปุ่นเป็นตัวแทนของตลาดนอกข้อตกลง MFA และกำหนดให้ประเทศเกาหลีใต้เป็นประเทศคู่แข่งชั้นทางการค้าของไทย การศึกษานี้ได้แยกเสื้อผ้าสำเร็จรูปออกเป็น 5หมวด ดังนี้

- 1.หมวดเครื่องแต่งกายชั้นนอกของบุรุษหรือเด็กชายชนิดที่ไม่ได้ถักแบบนิตหรือแบบโครเชต์
- 2.หมวดเครื่องแต่งกายชั้นนอกของสตรีหรือเด็กหญิงชนิดที่ไม่ได้ถักแบบนิตหรือแบบโครเชต์
- 3.หมวดเครื่องแต่งกายชั้นในของ บุรุษ เด็กชาย สตรี เด็กหญิงหรือเด็กอ่อนชนิดที่ไม่ได้ถักแบบนิตหรือแบบโครเชต์

4.หมวดเครื่องแต่งกายชั้นนอกของ นูรุษ เด็กชาย สตรี เด็กหญิง หรือเด็กอ่อนชนิดที่ถักแบบนิตต์หรือแบบโครเชต์

5.หมวดเครื่องแต่งกายชั้นในของ นูรุษ เด็กชาย สตรี เด็กหญิง หรือเด็กอ่อนชนิดที่ถักแบบนิตต์หรือแบบโครเชต์

การศึกษานี้ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปบางประการที่สำคัญได้แก่ ระดับราคาส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยไปยังแต่ละประเทศผู้นำเข้าหลัก ระดับราคาส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปของประเทศคู่แข่งไปยังประเทศผู้นำเข้าหลัก อัตราค่าจ้างเปรียบเทียบของประเทศผู้นำเข้าหลักกับประเทศไทย ระดับรายได้ประชาชาติต่อบุคคลของประเทศผู้นำเข้าหลัก และอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศผู้นำเข้าหลักกับประเทศไทย ซึ่งในการวิเคราะห์ได้ใช้สมการถดถอยเชิงเส้นในการสร้างแบบจำลองการส่งออกไปประเทศอเมริกาและญี่ปุ่น ในแต่ละหมวดสินค้าทั้ง 5 หมวดผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออุปสงค์การส่งออกของไทยในตลาดสหรัฐอเมริกาในแต่ละหมวดสินค้า ได้แก่ ราคาส่งออกของไทยมีอิทธิพลต่ออุปสงค์ในหมวด 1 ราคาส่งออกของเกาหลีใต้และอัตราค่าจ้างเปรียบเทียบระหว่างสหรัฐอเมริกากับไทยมีอิทธิพลต่ออุปสงค์ในหมวด 2 และ 4 รายได้ประชาชาติต่อบุคคลของสหรัฐอเมริกามีอิทธิพลต่ออุปสงค์ในหมวด 1, 2, 3 และ 5 อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกากับไทยมีอิทธิพลต่ออุปสงค์ในหมวด 2, 4 และ 5 ส่วนในตลาดญี่ปุ่นพบว่า ราคาส่งออกของไทยและรายได้ประชาชาติต่อบุคคลของญี่ปุ่นมีอิทธิพลต่ออุปสงค์ในหมวด 5 ราคาส่งออกของเกาหลีใต้และอัตราค่าจ้างเปรียบเทียบระหว่างญี่ปุ่นกับไทยมีอิทธิพลต่ออุปสงค์ในหมวด 4 และอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศญี่ปุ่นกับไทยมีอิทธิพลต่ออุปสงค์ในทุกหมวดสินค้า จากการวิเคราะห์ค่าแนวโน้มพบว่า ในอนาคตปริมาณการส่งออกไปยังญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกาก็จะเพิ่มมากขึ้น โดยปริมาณการส่งออกไปยังญี่ปุ่นจะสูงกว่าการส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกาทั้ง 5 หมวดสินค้า เพราะญี่ปุ่นมีอัตราการขยายตัวสูงกว่าสหรัฐอเมริกา

ภัทรจิต ชุมวรฐายี (2538) ศึกษาถึงผลการจำกัดการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยไปประเทศในข้อตกลง MFA ในกรณีประเทศสหรัฐอเมริกาและประชาคมยุโรป โดยศึกษาพัฒนาการของอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปในประเทศไทย รายละเอียดของข้อตกลงการค้าสิ่งทอนับตั้งแต่ฉบับแรกจนถึงล่าสุด พร้อมทั้งศึกษาข้อตกลงทวิภาคีระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาและประชาคมยุโรป พร้อมทั้งประมาณค่าสมการอุปสงค์และอุปทานการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูป และคำนวณหาผลกระทบทางสวัสดิการโดยสุทธิ (net welfare effect) จากการใช้ VERs โดยใช้การ

ศึกษาผลกระทบจากมาตรการจำกัดการส่งออกโดยสมัครใจ (VERs) ต่อประเทศผู้ส่งออก ในกรณีที่มี 2 ประเทศเกี่ยวข้อง คือประเทศผู้ส่งออก และประเทศผู้นำเข้า

การศึกษานี้ใช้การประมาณแบบ Three-Stage Least Square ประมาณค่าระบบสมการรวม 7 สมการ ที่ประกอบด้วยสมการศักยภาพในการส่งออก สมการราคาเสื้อผ้าสำเร็จรูปภายในประเทศ สมการอุปทานการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปภายในประเทศ สมการอุปสงค์การบริโภคเสื้อผ้าสำเร็จรูปภายในประเทศ สมการอุปสงค์ความต้องการนำเข้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยจากอเมริกา, ประชาคมยุโรป และประเทศนอกข้อตกลง MFA

ผลการศึกษาพบว่าผู้ผลิตและส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยมีศักยภาพในการปรับตัวต่อการเพิ่มสูงขึ้นของระดับราคาได้ดี (ค่าความยืดหยุ่นต่อราคาของอุปทานการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปรวมทั้งสิ้นเท่ากับ 2.1537) นอกจากนี้ผู้บริโภคเสื้อผ้าสำเร็จรูปในประชาคมยุโรปยังมีความสามารถในการปรับตัวต่อการลดต่ำลงของราคาสินค้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ส่งออกได้มากกว่าสหรัฐฯ (ค่าความยืดหยุ่นต่อราคาของอุปสงค์การผลิตเพื่อการส่งออกไปตลาดประชาคมยุโรปเท่ากับ -2.2088 ในขณะที่ในตลาดสหรัฐอเมริกาเท่ากับ -1.2396) ดังนั้นเมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ การยกเลิกหรือลดมาตรการจำกัดการส่งออก ย่อมจะส่งผลให้ผู้ผลิตและส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยมีความสามารถในการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปได้เพิ่มมากขึ้น ในกรณีของการหาค่าผลกระทบทางสวัสดิการโดยสุทธิ (net welfare effect) จากการมี VERs โดยใช้ข้อมูลปี 2534 พบว่าผู้ผลิตและส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยต้องสูญเสียรายได้ (loss) จากการใช้ VERs ในตลาดสหรัฐฯ และประชาคมยุโรปเท่ากับ 3.02 และ 2.23 พันล้านบาท ตามลำดับ หรือรวมทั้งสิ้นเท่ากับ 5.25 พันล้านบาท ในขณะที่มีรายได้ในการส่งเสื้อผ้าสำเร็จรูปไปตลาดสหรัฐฯ และประชาคมยุโรป (gain) เท่ากับ 2.77 และ 1.01 พันล้านบาท ตามลำดับ ดังนั้นโดยสุทธิแล้วผู้ผลิตและส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยต้องสูญเสียรายได้จาก VERs ของตลาดสหรัฐฯ และตลาดประชาคมยุโรปเท่ากับ 0.25 และ 1.22 พันล้านบาท ตามลำดับ หรือรวมทั้งสิ้น 1.47 พันล้านบาท

นอกจากนี้การทำ simulation ผลลัพธ์ที่ได้จากระบบสมการ โดยกำหนดให้ปริมาณโควตาการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปเพิ่มขึ้นร้อยละ 5, 10, 15 และ 20 นับตั้งแต่ปี 2528 ได้ข้อสรุปว่าถ้ามีการขยายปริมาณโควตาเพิ่มขึ้นแล้ว (VERs) เป็นมาตรการจำกัดปริมาณการส่งออกดังนั้นการขยายปริมาณโควตา จึงเปรียบเสมือนการผ่อนคลามาตรการจำกัดการส่งออก) ผู้ผลิตและส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยจะขยายการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปไปตลาดในข้อตกลง MFA เพิ่มขึ้นส่งผลให้ราคาเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ส่งออกไปตลาดในข้อตกลง MFA ลดต่ำลง ในขณะที่การขยายการ

ส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปส่งผลให้คงเหลือเสื้อผ้าสำเร็จรูปเพื่อจำหน่ายในประเทศลดลง ราคาเสื้อผ้าสำเร็จรูปในประเทศสูงขึ้น ซึ่งจะจูงใจให้ผู้ผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปขยายการผลิตเพิ่มมากขึ้น

Jame Riedel (1988) ศึกษาเรื่อง 'The Demand for LDC exports of Manufactures : estimate from Hong Kong' ทำการประมาณค่าความยืดหยุ่นต่อราคาของการส่งออกในกรณีฮ่องกง ซึ่งร้อยละ 95 ของปริมาณสินค้าที่ผลิตได้ถูกส่งออก ดังนั้นอุปสงค์ภายในประเทศจึงไม่มีอิทธิพลในการกำหนดรูปแบบของการส่งออก การศึกษานี้ใช้ข้อมูลระหว่างปี 1972-1975 โดยแบ่งแต่ละปีเป็น 4 ไตรมาส ไตรมาสละ 3 เดือน และทำการศึกษา 2 ช่วง คือในช่วงแรกระหว่างไตรมาสที่ 2 ของปี 1972 ถึงไตรมาสที่ 2 ของปี 1974 ทำการประมาณค่าสมการอุปสงค์และสมการอุปทานเพียงลำพัง ส่วนในช่วงหลัง ใช้ข้อมูลระหว่างไตรมาสที่ 3 ของปี 1974 ถึงไตรมาสที่ 4 ของปี 1975 ได้ทำการประมาณค่าทั้งสองสมการข้างต้นในลักษณะ simultaneous คือนำสมการอุปสงค์ และอุปทานการส่งออกมาทำการประมาณค่าพร้อม ๆ กัน ซึ่งผลการศึกษาพบว่า สมการที่ได้ในช่วงหลังมีความน่าเชื่อถือมากกว่าสมการที่ได้ในช่วงแรก โดยมีรูปแบบสมการที่ใช้ในการศึกษาดังนี้

1. สมการอุปทานการส่งออก

$$Q_t = b_0 + b_1P_t + b_2PM_{t-1} + b_3W_{t-1} + b_4T - b_5Q_{t-1} \quad \dots\dots\dots(1)$$

2. สมการราคาสินค้าส่งออก ซึ่งหาจากรูปแบบมาตรฐานของสมการอุปสงค์การส่งออกคือ

$$Q_t = a_0 + a_1P_t + a_2(P_t + E_t) + a_3Y_t^* \quad \dots\dots\dots(2)$$

โดยสมการราคาสินค้าส่งออกมีความล่าช้าในการปรับตัวต่ออุปสงค์การส่งออกและอุปทานการส่งออก ที่เกิดขึ้น จะได้สมการราคาสินค้าส่งออกดังนี้

$$P_t = c_0 + c_1Q_t + c_2(P_t^* + E_t) + c_3Y_t^* + c_4P_{t-1} \quad \dots\dots\dots(3)$$

3. สมการค่าจ้างซึ่งเกิดจากสมการอุปสงค์และสมการอุปทานของแรงงาน

$$W_t = d_0 + d_1PC_t + d_2Q_{t+1} + d_3T \quad \dots\dots\dots(4)$$

โดยที่	Q	=	ดัชนีของปริมาณการส่งออก
	P	=	ดัชนีของราคาสินค้าส่งออก
	PM	=	ดัชนีของราคาปัจจัยการผลิตที่เป็นวัตถุดิบ
	W	=	ดัชนีของค่าจ้างที่เป็นตัวเงินในภาคอุตสาหกรรม

T	=	ตัวแปรที่แสดงแนวโน้ม (trend variable) ซึ่งเป็นตัวแทนของการเติบโตของความสามารถในการผลิต (capacity growth) และการเปลี่ยนแปลงของผลิตภาพ (productivity change)
P*	=	ราคาของสินค้าที่แข่งขันซึ่งอยู่ในรูปของเงินตราต่างประเทศ
E	=	อัตราแลกเปลี่ยนที่เป็นทางการ (nominal exchange rate)
Y*	=	ตัววัดระดับของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (economic activity) (การศึกษานี้ใช้ real GDP เป็นตัววัด)
PC	=	ดัชนีราคาผู้บริโภค (CPI)
Q _{t+1}	=	ค่าคาดหวังของดัชนีปริมาณการส่งออก (expected value)

ทั้งนี้ ตัวแปรทุกตัวยกเว้น T อยู่ในรูป logarithms

ผลการศึกษา พบว่าความยืดหยุ่นที่ประมาณได้แตกต่างจากช่วงแรก ที่มีข้อสมมติว่า ค่าความยืดหยุ่นของอุปทานการส่งออกต่อราคาเป็นอนันต์ แต่ค่าความยืดหยุ่นที่ได้ขึ้นอยู่กับระดับรายได้ ของประชาชนในประเทศพัฒนาแล้วซึ่งเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญของฮ่องกง แม้ว่าจะถูกจำกัดจากการใช้ราคาในการแข่งขันเนื่องจากเป็นประเทศเล็ก แต่ผลการศึกษาที่ยืนยันว่า ผู้ส่งออกของฮ่องกงมีความสามารถในการปรับตัวต่อแรงกดดันด้านราคาสูงมาก ดังจะเห็นได้จาก ค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์การส่งออกต่อราคาที่ดี่ำ และค่าความยืดหยุ่นของอุปทานการส่งออกต่อราคาที่สูงนั่นเอง

Lawrence R. Cima (1986) ศึกษาเรื่อง 'The Excess Supply-Pure Demand Approach to International Commodity Trade : The Case of Japanese Steel Exports to USA' โดยมีข้อสมมติดังนี้

1. ให้อุปสงค์ของเหล็กญี่ปุ่นเป็นอุปสงค์ที่แท้จริง (pure demand) และเหล็กเป็นสินค้าที่ไม่สามารถทดแทนได้อย่างสมบูรณ์ (imperfect substitution) ทำให้สมการอุปสงค์แต่ละสมการไม่มีความสัมพันธ์กัน
2. เพื่อหาสมการอุปทาน จึงให้หน่วยผลิตเหล็กของญี่ปุ่นปฏิบัติตัวอย่างมีเหตุผลตามราคาต้นทุนส่วนเพิ่ม (marginal cost pricing)
3. ให้ต้นทุนค่าขนส่ง การอุดหนุน และภาษีสินค้าขาเข้าไม่แตกต่างกันตลอดช่วงเวลาที่ทำการศึกษา

ซึ่งสมการที่ใช้ในการศึกษา มีดังนี้

$$QS/KJ = a_0 + a_1(PJ / WJ) + a_2BJ + a_3D + U_1 \quad \dots\dots\dots(1)$$

$$QJ = b_0 + b_1(YJ) + U_2 \quad \dots\dots\dots(2)$$

$$QR = c_0 + c_1(PJ*(X / PR)) + c_2YR + U_3 \quad \dots\dots\dots(3)$$

$$QA = d_0 + d_1(PJ*(X / PA)) + d_2YA \quad \dots\dots\dots(4)$$

$$QS = QJ + QR + QA \quad \dots\dots\dots(5)$$

$$QSA = QS - QJ - QR \quad \dots\dots\dots(6)$$

$$QA = QSA \quad \dots\dots\dots(7)$$

โดยที่	QS	=	ปริมาณการส่งออกเหล็กของญี่ปุ่นไปขายยังแหล่งต่างๆ
	KJ	=	กำลังความสามารถในการผลิตเหล็กญี่ปุ่น (Japanese raw steel capacity)
	PJ	=	ดัชนีราคาของสินค้าเหล็กญี่ปุ่นในรูปเงินเยน
	WJ	=	ดัชนีราคาขายส่งสินค้าเหล็กญี่ปุ่นในรูปเงินเยน
	BJ	=	ร้อยละของความสามารถในการผลิตเหล็กญี่ปุ่น
	D	=	ตัวแปรหุ่น (dummy variable) ซึ่งแสดงถึงปีที่มีการจำกัดการส่งออกเหล็กของญี่ปุ่นไปสหรัฐฯ
	QJ	=	ปริมาณเหล็กที่ญี่ปุ่นใช้ภายในประเทศ
	YJ	=	ดัชนีการผลิตในภาคอุตสาหกรรมของญี่ปุ่น
	QR	=	ปริมาณเหล็กที่ญี่ปุ่นส่งไปขายประเทศอื่นๆยกเว้นสหรัฐฯ
	X	=	ดัชนีของอัตราแลกเปลี่ยน มีหน่วยเป็นเงินดอลลาร์ต่อเงินเยน (dollar per yen)
	PR	=	ดัชนีราคาของการส่งออกเหล็กของยุโรปในรูปเงินดอลลาร์
	YR	=	ดัชนีของการนำเข้าที่แท้จริงของประเทศอื่นๆ ทั่วโลก
	QA	=	ปริมาณการส่งออกเหล็กญี่ปุ่นไปสหรัฐฯ
	PA	=	ดัชนีราคาผู้ผลิตสินค้าเหล็กของสหรัฐฯ
	YA	=	ดัชนีการผลิตในภาคอุตสาหกรรมของสหรัฐฯ
	QSA	=	อุปทานการส่งออกเหล็กของญี่ปุ่นไปสหรัฐฯ

ซึ่งผลการศึกษาพบว่า สมการ QJ,QR และQA เป็นแบบจำลองที่เพียงพอที่จะบรรยายพฤติกรรมของตัวแปรต่างๆ ได้ดี ส่วนการศึกษาเกี่ยวกับค่าความยืดหยุ่นของอุปทานการส่งออกเหล็กญี่ปุ่นไปสหรัฐอเมริกา โดยใช้ข้อมูลในปี 2518 พบว่าค่าความยืดหยุ่นของอุปทานการส่งออกเหล็กญี่ปุ่นไปสหรัฐฯต่อราคาเหล็ก มีค่าเท่ากับ 5.9 ในขณะที่ค่าความยืดหยุ่นของอุปทานการส่งออกเหล็กญี่ปุ่นไปสหรัฐอเมริกาต่อรายได้ภายในประเทศและรายได้จากประเทศอื่นๆ มีค่าเท่ากับ -10.4 และ-4.5 ตามลำดับ